

Het pensioenfonds als aanbieder van het pensioenproduct

1/3

In een [eerder artikel](#) hebben we onderbouwd dat de overgang van het FTK naar de WTP leidt tot fundamentele veranderingen in het balansbeheer van een pensioenfonds. Onder het FTK kwamen alle resultaten (zowel vanuit vermogensbeheer als ook overige operationele/actuariële resultaten) terecht in de dekkingsgraad. Onder de WTP daarentegen komt er een expliciete scheiding in het totale pensioenfondsvermogen. Eén deel wordt aangehouden ter vervulling van de rol van aanbieder van het pensioenproduct (dit noemen we het **fondsvermogen**). Het andere deel heeft als doel om het pensioen daadwerkelijk aan de deelnemers te kunnen leveren (het **pensioenvermogen**). De resultaten van het **pensioenvermogen** (marktrisico's, rentebewegingen, langlevensrisico's, etc.) komen onder de WTP niet meer terecht in het eigen vermogen van het pensioenfonds, maar komen ten bate/laste van de pensioenvermogens en -uitkering van de deelnemer. Vanuit balansrisicobeheer komt dan ook meer dan ooit de focus te liggen op het eerste deel, het managen van de 'eigen' financiën van het pensioenfonds, oftewel het **fondsvermogen**. In dit artikel wordt dit onderdeel verder uitgediept.

Het pensioenfonds als aanbieder van het pensioenproduct

Een pensioenfondsbestuurder moet onder de WTP meer dan ooit realiseren dat hij een pensioenbedrijf aan het runnen is. Wij noemen het managen van de pensioenfondsbalans dan ook bedrijfsmatig pensioenfondsbeheer. Als het pensioenfonds zijn eigen financiën niet op orde heeft dan heeft het een solvabiliteits-/continuïteitsissue waar pensioenfondsbestuurders op aangesproken zullen worden. Indien het eigen vermogen van het pensioenfonds onder het minimum vereist eigen vermogen (MVEV) zakt dan dient dit tekort te worden hersteld: ook bij lage niveaus eigen vermogen i.v.m. vertrouwen in pensioenfonds (ter vergelijking: een eigen vermogen van 180%-200% is bij verzekeraars gebruikelijk). Dit tekort ten laste laten komen van het **pensioenvermogen** van de deelnemers (al dan niet gedekt via de solidariteitsreserve) zal niet ten goede komen aan het vertrouwen van de deelnemer in het pensioenfonds. Het alternatief is een verhoging van de pensioenpremie(-opslagen). Het is maar de vraag of de werkgever(-s) dit wil(-len) betalen. Immers indien een andere pensioenaanbieder (zoals een algemeen pensioenfonds, een aanverwant pensioenfonds, ppi of een verzekeraar) zijn zaakjes wel op orde heeft en het product tegen een concurrerender tarief kan aanbieden, dan heb je als bestuurder wel wat uit te leggen. De toekomstige consolidatie van pensioenaanbieders zal dan ook niet zozeer gedreven zijn door het verschil in beleggingsresultaten en pensioentoeslagen, maar door verschillen in de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

De volgende zaken zijn hierbij van belang:

- Actuele prijsstelling kosten en risicopremies
- Risicomanagement (inclusief de bepaling van de operationele reserve)
- Kostenefficiënte uitvoering
- Beheer fondsvermogen

Actuele prijsstelling kosten en verzekeringspremies

De aanvaarding van de opdracht tot uitvoering van een pensioenregeling moet niet lichtzinnig worden genomen. Feitelijk heeft het pensioenfonds een collectief financieel (pensioen-)product verkocht aan de betreffende werkgever(-s). Hierbij speelt de prijsstelling van het pensioenproduct (dus de pensioenpremie) een cruciale rol. Hierbij doelen we niet zozeer op het deel dat bestemd is voor het pensioenvermogen van de deelnemers, ook wel zuivere premie of netto premie genoemd. Dat is voor het pensioenfonds immers vaak een gegeven. We focussen op de kosten- en risico-opslagen (o.a. premievrijstelling voor arbeidsongeschiktheid en overige voorzieningen) die hierbij worden afgesproken. Deze opslagen komen terecht in het **fondsvermogen** en daarmee moet het pensioenfonds als aanbieder van het pensioenproduct zijn eigen business runnen. Indien de opslagen te laag worden ingeschat gaat dit ten koste van het eigen vermogen en komt het pensioenfonds in de problemen. Het is dus belangrijk dat de kosten- en risico-opslagen periodiek geactualiseerd en doorberekend worden aan de klant.

Risicomanagement (inclusief de bepaling van de operationele reserve)

Een beheerste pensioenuitvoering betekent dat alle risico's vooraf in kaart worden gebracht en beleid wordt geformuleerd om deze risico's te beheersen. Als we nu kijken naar de risico's van het **fondsvermogen**, dan hebben we het niet over de beleggingsrisico's van het **pensioenvermogen** (marktrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, etc.) maar juist over de operationele risico's en verzekeringstechnische risico's. Denk hierbij aan de risico's in het kader van de uitvoeringskosten, terugwerkende kracht mutaties, de resultaten van het uitvoeren van overige verzekeringen, transitierisico's, debiteurenrisico's en juridische claims. Het is bij de overgang naar WTP als bestuurder essentieel om al deze risico's goed in kaart te brengen en om een voldoende hoge buffer aan te houden om deze risico's te kunnen opvangen. Deze buffer wordt onder de WTP de operationele reserve genoemd. Menig pensioenfondsbestuurder ziet het bepalen van deze reserve als een verplichte exercitie en ziet het liefst dat deze zo laag mogelijk wordt ingeschat: het gaat immers ten koste van het **pensioenvermogen**.¹ Vanuit oogpunt van continuïteit van het pensioenfonds zou je als bestuurder echter wel degelijk een realistische hoogte van de reserve willen vaststellen die recht doet aan (en voldoende buffer geeft voor) de operationele en verzekeringstechnische risico's die het pensioenfonds loopt.

Uiteraard is het zaak al deze risico's, ook na de vaststelling van de operationele reserve, te blijven inventariseren, de effecten hiervan goed in kaart te brengen en beheersmaatregelen te nemen waar mogelijk.

Kostenefficiënte uitvoering (en uitbesteding)

Als pensioenfonds streef je een foutloze pensioenadministratie, tijdige en correcte pensioenbetalingen en volledig duidelijke deelnemerscommunicatie na. En dat tegen zo laag mogelijke kosten. Hoewel de praktijk laat zien dat dit deze combinatie niet altijd voor 100% wordt bereikt, moet dit wel het streven zijn voor elke pensioenfondsbestuurder. Belangrijke elementen hierbij zijn de datakwaliteit en een efficiënt administratiesysteem. Veelal is de dienstverlening hieromtrent uitbesteed aan een pensioenuitvoeringsorganisatie. Het goed vastleggen van de inrichting van de dienstverlening en de risico's (in een contract en service level agreement) en het monitoren hiervan is hierbij uiteraard cruciaal.

Indien er fouten ontstaan in de dienstverlening is de kans groot dat dit zich vertaalt in (een daling van) het **fondsvermogen**. Administratiefouten die moeten worden hersteld, onduidelijke/incorrecte communicatie en foutieve pensioenbetalingen leiden veelal tot extra werk/kosten, mogelijk tot gemist beleggingsrendement en wellicht zelfs tot juridische claims. Een foutgevoelig en inflexibel administratiesysteem leidt veelal tot hoge herstelkosten en ontwikkelingskosten. Dit gaat allemaal ten laste van de reserves/eigen vermogen van het pensioenfonds.

Beheer van het fondsvermogen

Het **fondsvermogen** bestaat uit de fondsreserves (niet zijnde de solidariteits-/risicodelingsreserve) en de voorzieningen. Afhankelijk van de grootte van het pensioenfonds zal het totaal van het **fondsvermogen** ergens tussen de 1,5% en 6% liggen van het totale vermogen van het pensioenfonds. Voor dit deel van het vermogen zal een eigen beleggingsbeleid moeten worden geformuleerd met specifieke doelstellingen en restricties.

De primaire doelstelling van het vermogen zal zijn om de balansrisico's te minimaliseren. Als we kijken we naar de risicokarakteristieken van de voorzieningen dan hebben deze veelal al een rentecomponent (en mogelijk een inflatiecomponent). De verwachte kasstromen (van bijvoorbeeld de excassokosten of de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid) moeten in kaart worden gebracht en dienen als benchmark voor de beleggingsportefeuille.

Tevens zal het risicoprofiel moeten worden bepaald en vertaald worden naar specifieke beleggingsrestricties. In welke mate is het pensioenfonds bereid om bijvoorbeeld liquiditeits- en kredietrisico's te accepteren in het beheer van het fondsvermogen? Welke instrumenten en beleggingscategorieën zijn acceptabel? In welke landen/valuta mag worden belegd, etc.

Het beheer van het fondsvermogen vereist dus een eigen beleggingsmandaat dat afgestemd is op de risicokarakteristieken van de voorzieningen en eigen vermogen/reserves van het pensioenfonds. Hoewel de omvang van het fondsvermogen bij de meeste pensioenfonds in het niet valt bij de omvang van het pensioenvermogen is de impact van beleggingsresultaten van het fondsvermogen op het eigen vermogen van het pensioenfonds des te groter.

¹ Zie bijvoorbeeld "Lagere invaardeckingsgraad mogelijk voor PFZW", PensioenPro, https://pensioenpro.nl/lagere-invaardekkingsgraad-mogelijk-voor-pfzw/?utm_medium=email&utm_source=nieuwsbrief&utm_campaign=pensioenpro-dagelijks&utm_content=1355163_51672_20250519

Samenvatting en conclusies

De WTP zorgt voor een expliciete scheiding van het **fondsvermogen** (vermogen aangehouden voor de uitvoering van het pensioen) en het **pensioenvermogen** (dat uiteindelijk toekomt aan de deelnemers). Beide onderdelen zullen afzonderlijk van elkaar geoptimaliseerd moeten worden. Onder het FTK kwamen de resultaten van beide onderdelen nog terecht in de grote pot (via de dekkingsgraad) en werden de resultaten vanuit de uitvoeringskant overschaduwd door de beleggings- en langlevensrisico's. Onder de WTP is dat verleden tijd en zal de focus veel meer verschuiven naar een beheerste, kostenefficiënte pensioenuitvoering. De beleggingsrisico's en langlevensrisico's zijn immers verschoven naar de deelnemer en in die zin 'off balance' gebracht.

Bij de pensioenuitvoering zijn de volgende 4 zaken van belang: actuele prijsstelling van het pensioenproduct, risicomangement (inclusief voldoende buffervorming), een kostenefficiënte uitvoering en (risico-)beheer van het **fondsvermogen**. Het pensioenfonds dat deze zaken het beste op orde heeft, heeft de grootste kans om toekomstbestendig te blijven in de verdere consolidatieslag in de pensioen(fonds)wereld.

a.s.r. heeft al meer dan 3 eeuwen lang ervaring met het bedrijfsmatig aansturen van financiële (pensioen-) producten. Deze ervaring zetten wij graag in om pensioenfondsen te helpen in de transitie naar de WTP